

Úti jelentés **A dán pályatanácsadó rendszer a 2003-as reformok után**

Az ifjúsági pálya-tanácsadási rendszer reformja 2004-től,
és a felnőtt pálya-tanácsadási rendszer reformja 2007-től

Borbély-Pecze Tibor Bors, programvezető
borbelytibor@lab.hu

TÁMOP 2.2.2. KP. 2008-2010 – Tanulmányút 1.
Dánia 2009. október 27-30.

A tanulmányút célja a dán pályaorientációs szakpolitika megismerése, a 22 önálló, felnőtteknek szóló pályaorientációs központ meglátogatása, a dán ifjúsági pályaorientációs tanácsadó szakképzés feltérképezése és a dán tapasztalatok alkalmazhatósága volt a magyar pályaorientációs fejlesztésekben. A tanulmányutat dán részről a Cirius - EG (<http://en.ciriusonline.dk/>) szervezte meg, a személyes közreműködő Birtha Theut asszony volt. A szakmai út a lehető legköltséghatékonyabb módon, három nap alatt, tolmács bevonása nélkül zajlott le.

A tanulmányút résztvevői:

Borbély-Pecze Tibor Bors programvezető, FSZH (TÁMOP 2.2.2.)
Szilárd Imre főosztályvezető, FSZH (Szakképzési Főosztály)
Laczik Virág, szakmai koordinátor FSZH (TÁMOP 2.2.2.)
Limpár Imre pályaorientációs tanácsadó, FSZH (TÁMOP 2.2.2.)
Csordás Katalin (MOSZ) OÉT munkaadó oldal (NPT delegált- Csapos Noémi helyet)

Első nap – Oktatási Minisztérium Ifjúsági Pályaorientációs Főosztály

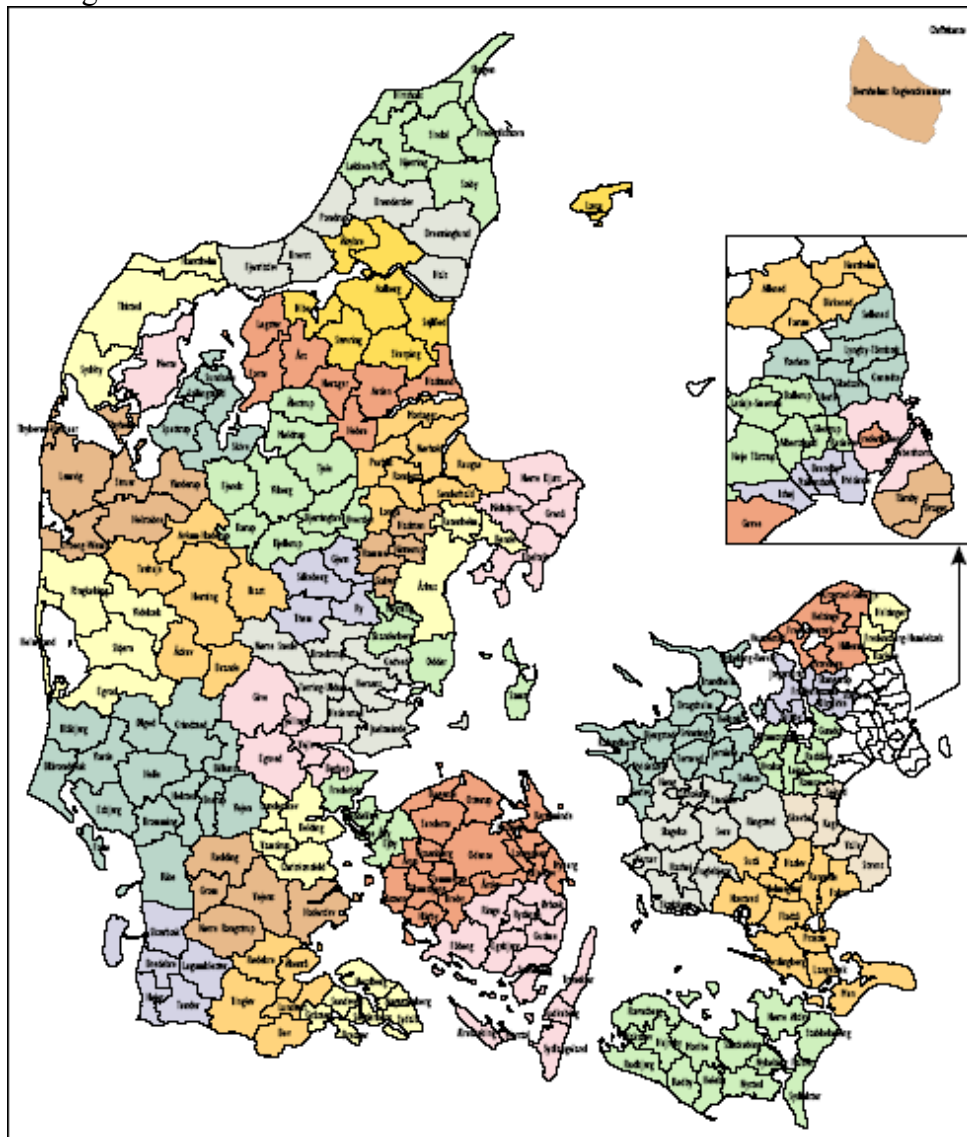
Látogatás a dán oktatási minisztérium (Undervisnings Ministeriet) pályaorientációs szakpolitikai főosztályán, Jorgen Brock (jb@uvm.dk) tart bemutatót. A dán oktatási minisztérium pályaorientációs főosztálya a teljes közoktatási és szakképzési feladatot lefedi, de nem felelős a felsőoktatási karrier tanácsadásért. A munkaügyi tárca orientációs tevékenysége nem tartozik ehhez a főosztályhoz. *2004-ben volt egy meghatározó reform a pályaorientáció területén, az oktatásügyi tárcán belül ekkor jött létre a pályaorientációs főosztály*, amely minden közoktatási orientációs tevékenységért felel. A reform hátterét az OECD, Világbank országtanulmányai és a nemzeti elemzések alapozták meg, amelyek hangsúlyozták, hogy a tanácskérők átmeneti periódusait kellene erősebben támogatni (munka-tanulás- munka stb.).

A szakember beszámolója szerint a dán fiatalok 70%-nak elegendő pályainformációt nyújtani, de a maradék 20-30% számára ott kell, hogy álljon a személyes tanácsadás (pl. iskolai lemorzsolódás, rossz tanulási tapasztalatok). Az alapkülső iskolát végzettek 98%-a

továbbtanul a középfokú oktatásban. A középfokú képzésben 20% a lemorzsolódás, a dán oktatási kormányzat a pályaaorientációt ennek csökkentésére is kívánja használni.

A reform részeként kialakult egy egységes pályatanácsadó diploma és egy nemzeti standard a pályaaorientáció területén. 2004-ben két szinten alakultak új pályatanácsadó központok:

- 45 ifjúsági tanácsadó központ alakult (a közoktatás befejezése és a munkaerő-piaci kilépés összekötésére) Koppenhágában (1 milliós város a vonzáskörzettel együtt) 80-100 fős a központ, a kisebb régiókban 20-30 fős irodákkal. Országosan a 45 centrumban kb. 2000 kiképzett tanácsadó dolgozik az oktatásügyben.
- A második elem a regionális pályatanácsadó központok, ezekből hét van az országban, s csak a felsőoktatási belépéssel foglalkoznak. 130 pályatanácsadó foglalkozik a fiatalokkal ezekben az irodákban.

1. ÁBRA Az oktatási körzetek megoszlása az általános iskolából (9-10 évfolyam után), a középfokú képzésbe menő fiatalokat támogató 45 ifjúsági tanácsadó központ illetékessége Dániában a 2003-as reformtól

A közoktatás 9 évfolyamos a 10 osztály már önkéntes, felzárkóztató, egyben pályaaorientációs évfolyam. Itt működik a 45 intézmény, majd a 12. évfolyam után a 7 intézet a felsőoktatási bemenetet támogatja.

A közoktatási tanterv is magában foglalja az életpálya-építési kompetenciák oktatását (oktatás, szakképzés és munkaerőpiac néven fut ez a tárgy a közoktatásban). Három választható terület van a közoktatásban, ezek:

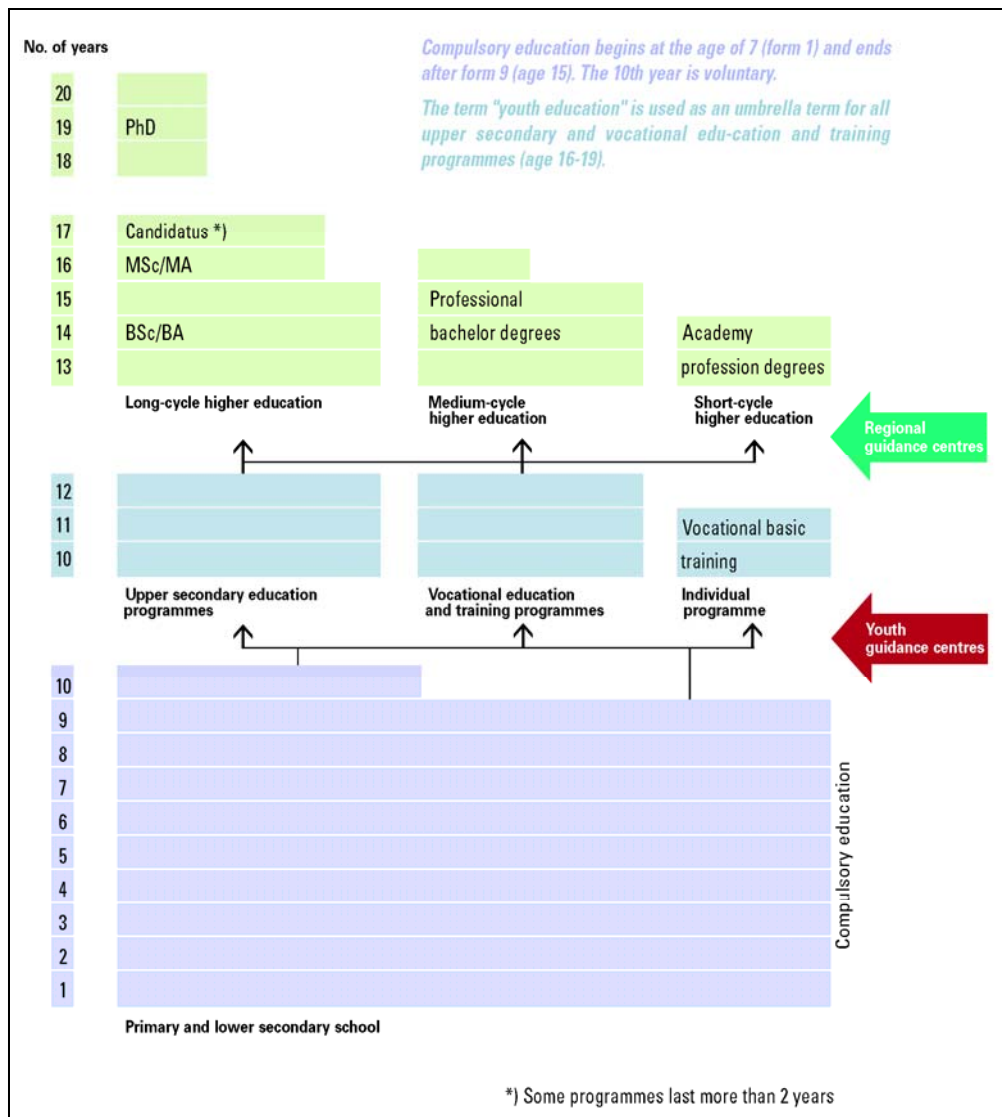
1. felnőtt életre nevelés (szexualitás),
2. közlekedési ismeretek (KRESZ) - biciklire is!
3. pályaorientáció - oktatás- szakképzés és munkaerőpiac

3.a A dán NAT alapján a három elem:

- személyes választásom (önismeret)
- a szakképzés világa - mi lehetek?

- munkaerő-piaci ismeretek - a felnőtt életem, a munkavállalás és szakképzés kapcsolódása

A közoktatásban a 3., 6. és 9. évfolyamokon kell felállítani tanulónként a fejlesztési célokat. A három évfolyamon méri is a tanulók kompetenciáit, és kérdőíveket kell kitölteniük pl. az érdeklődés kapcsán, valamint saját célokat kell megfogalmazniuk. Tehát egyszerre méri a tanulók kompetenciáit és támogatják, hogy a közoktatás végére kész karrier-portfóliójuk alakuljon ki a középfokú oktatásra nézve.

..Ábra a dán ifjúsági oktatási rendszer

Az ifjúsági centrumok személyzete garanciát jelent arra, hogy a tanárok el is végzik ezt a fejlesztő munkát, illetve ott vannak a térségben, és segítik a munkát. A dán NAT-ban megfogalmazott pályaorientációs célok elérésére nincsen megfelelő elem a tanárképzésben, leginkább az ifjúsági tanácsadó központok támogatják eszközökkel, módszerekkel a tanárokat. A pályaorientáció nem jelenik meg tárgyként csak a keresztantervi fejlesztések szintjén. Főként a dán nyelvtanárok, az osztályfőnökök és a társadalomismeret tanárok végzik ezt a tevékenységet a tantárgyaikba ágyazva, de együttműködnek az ifjúsági pályatanácsadó központokkal. A közoktatás 9 évfolyamán belül jellemzően van egy osztályfőnök, a tanárokat pedig nem cserélik! De erre nincsen országos szabályozás.

Az ifjúsági centrumok a 6-10. osztályosokkal kötelezően foglalkoznak, de e mellett minden (U25) 25 év alattiak meg kell itt jelennie, ha nem tanulnak vagy dolgoznak (NEET). Minden év március 15-ig kell beadni a jelentkezési lapokat, augusztusban kezdődik a középfokú iskola, ha valakit nem vettek fel, hivatalból értesítik a területileg illetékes ifjúsági pályatanácsadó központot. Ők felhívják a gyerekeket, kimennek hozzájuk, ha kell. ***Minden gyerekeknek kötelező kitöltenie 9. évfolyamban egy saját tanulási tervet elektronikusan – amelyet a szülőnek is alá kell írnia –, majd azt elküldik a középfokú intézményeknek.*** Így mire a gyerek odaér, már tudja az iskolai, mik a tanulási tervei.

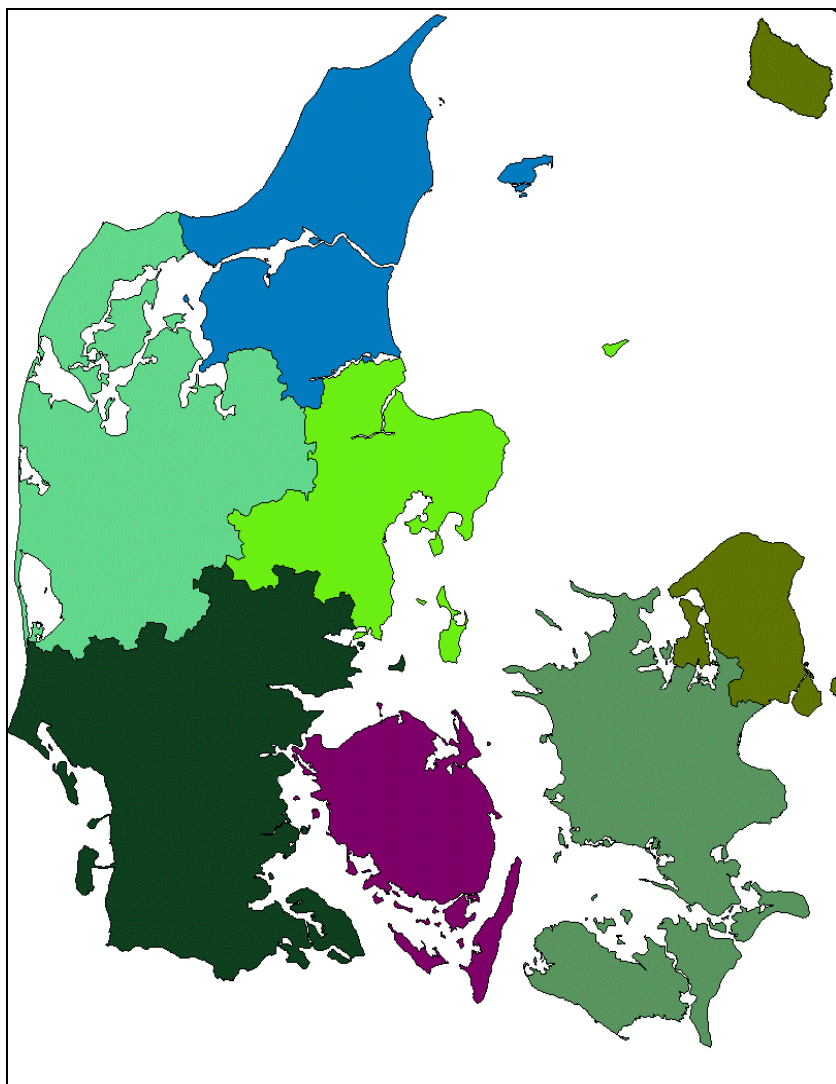
Az ifjúsági centrumok fenntartása az önkormányzatok feladata, a nemzeti standardokat az oktatásügyi tárca írja le. ***Az önkormányzatoknak törvényben foglalt alapfeladata a pályaorientációs tevékenység,*** a régiós forráselosztásban az iskolai lemorzsolódás fontos korrelációs adat, de nincsen szankció a rendszerben. Az oktatási tárca és az önkormányzatok között folyamatos egyeztetés zajlik, amely adatokon nyugszik. Évente nagyjából 1 milliárd dán koronát költenek az oktatásügyön belül a pályaorientációra.

A dán oktatásügy négy pályaorientációs célja:

1. professzionalizálni a pályatanácsadást,
2. a tanulás és munka közötti átmenet támogatása (a szakadék áthidalása!)
3. támogatni a közoktatás és a szakképzés közötti átmenetet (megint a szakadék áthidalása¹) - az iskolai lemorzsolódás csökkentése
4. a pályatanácsadás kiemelése az egyes intézmények, szektorok zárt világából (beiskolázási harcok) – egyes érdekektől független pálya-tanácsadási rendszer kialakítása

Minden család 300 eurót kap negyedévente gyerekenként a kormánytól, s ha a gyerek nem jár iskolába, ezt megvonják.

¹ Ld. OECD-EU (2004) Bridging the gap

2. ábra a 7 középfokú oktatásból a felsőoktatásba történő átlépést támogató pályaorientációs központ földrajzi illetékessége Dániában 2003-tól

A dán oktatási portál (www.ug.dk)

Hanne Woller, az oktatási minisztérium munkatársa 1996 óta az IT-fejlesztésekért felel. [A www.ug.dk](http://www.ug.dk) és a www.vidar.dk honlap célja a tanulás világáról adni tájékoztatást. A felnőttképzési adatbázis (AMU) volt az első – 1996-ban alig tudták az emberek használni, mivel kevesen használtak internetet.

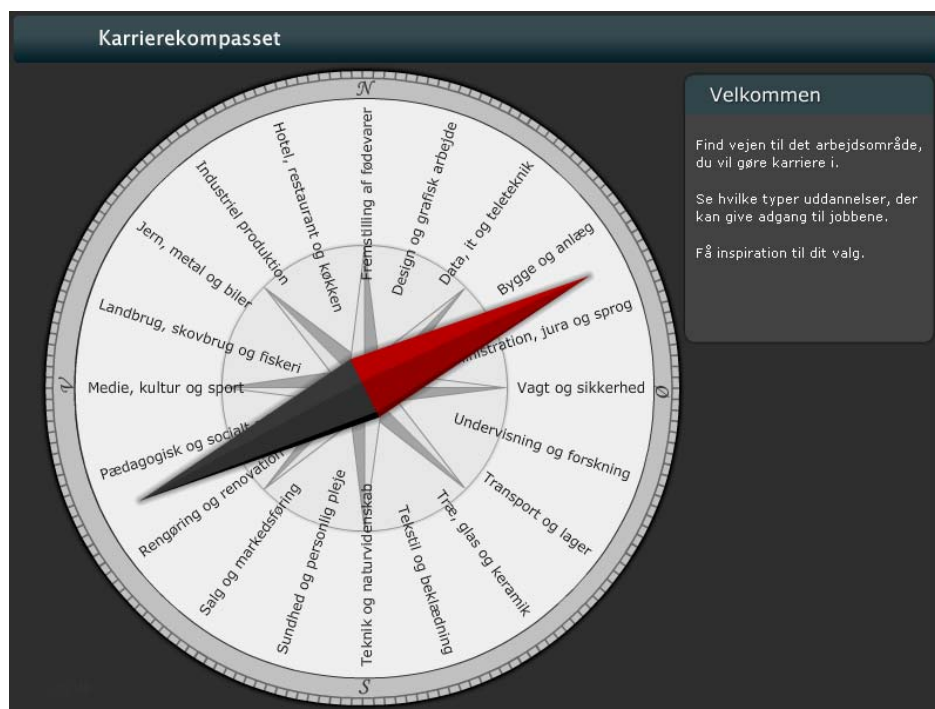
Az 5,5 milliós Dániában egyetlen portál létezik az ifjúsági és a felnőttképzések bemutatására. A NORDIC hálózatban is ez egy egyedülálló dolog, Svédországban is többszereplős a piac. A fejlesztésre 8 millió eurót használtak fel 4 év alatt. Az iskolai adatok gépbe vitele nagyon sok adatrögzítői munkát igényel.

A portál belépési csatornái:
- 6-10. osztályok (közoktatás)
- középiskolaválasztó
- felnőttképzés

A felnőttképzési információk frissítése még nagyobb feladat, hiszen egy évben sokszor indulnak képzések, s az időtartamuk is eltérő. Itt minden felnőttképző kötelezett az adatszolgáltatásra. Ebben a rendszerben 3000 különböző képzés érhető el, és 500 felnőttképzési lehetőséggel lehet megismerkedni. A középfokú oktatás összesen 2000 tételt számlál. A felnőttképző csak akkor kap állami támogatást, ha feltölti az adatait. A felnőttképzések közül csak az államilag támogatottak kerülnek be, a magánfinanszírozásúak nem.

A képzések rövid leírása 20 sor, hogy mindenki megértse. Emellett van részletes leírás egyes menüpontokként (bekerülési feltételek, tanulmányok, felnőttek számára elérhető-e? stb.) A rendszer felajánlja a hasonló szakképzéseket is, és konkrét iskolacímeket ad, valamint az adott szakképzéshez állásajánlatokat is társít. A keresőfelület a belépési csatorna szerinti képzési ajánlatokat adja csak ki.

A **jobcompass** és a **jobmappen** segítségével a látogató megnézheti az egyes tanulmányi ágazatok összefüggéseit. Amennyiben a fiatalok kitöltötték online a saját szakképzési tanulmányi tervüket, azt meg kell tartaniuk, és az egyes intézményi szintektől függetlenül számon is kéri rajtuk a későbbiekben.

3. ábra, A karrierekompasset működése, dán oktatási minisztérium

A **Jobcity** segítségével meg lehet tekinteni az egyes foglalkozásokat a munkahelybe ágyazva, azaz valójában virtuális üzemplátogatásokat lehet tenni. 500 ezer euróba került minden egyes ilyen szakterület kialakítása. (ld. ennek magyar nyelvű leírását Borbély és mtsa. (2008) *Pályaorientációs portálok tartalmi és szerkezeti vizsgálata, FSZH*). Jelenleg az építőipar, önkormányzat, egészségügy mint szektor érhető el. Az anyagok elavulási ideje, mint a FIT filmek esetében is, nagyon gyors (3-4 év). Filmeket keveset használnak, híres emberek népszerűsítik szakképzési területeket a lemorzsolódó fiatalok számára. 2,5 millió nem egyedi látogató volt a portálon 2008-ban.

4. ábra A négy ágazatra elérhető foglalkozásbemutató jobcity, területenként 140 millió Ft volt a kifejlesztése

Felnőtteknek szóló pályatanácsadó / LLL tanácsadó rendszer kialakítása

A portál felnőtt részei csatlakoznak a felnőtt tanácsadó központok működéséhez. A felnőtt pályaeorientáció két minisztérium alá tartozik. A munkaügyi tárca csak a munkanélküliekre koncentrál. 2000 előtt számos tanácsadó működött a munkaügyben, ma kevés tanácsadás van, mert a „munka elsőként!” elve a meghatározó. Viszont a munkaadók (kis cégek, 10-50 fősek is) használják a karrier-tanácsadást az alulképzett kollégáknál. 2007-ben indult egy program az oktatásügyön belül épp erre a célra, a kis cégeknél foglalkoztatott alacsonyán képzett munkaerő számára nyújtott pályatanácsadásra. 50 millió euró jut 2 év alatt csak pályatanácsadásra. Megalakult egy nemzeti értékelő központ is, ennek eredményeként **22 felnőtt pályatanácsadó – LLL központ jött létre**. A 22 központra 2 év alatt 14 millió euró lett elkölthető. Létrejött a felnőtt pálya-tanácsadási tanács 2007-től mint tripartit szervezet. A 22 központ kialakítása úgy zajlott, hogy 1 millió dán koronára pályázhatott minden iskola szakmai megvalósítási tervvel. A nyertes 22 szervezet felnőttképző konzorciumokból áll. Fontos kialakítani az együttműködő szervezetek közötti bizalmat, bár még ma is nagy a verseny egymás közt. A szervezetek teljes egészében nemzeti forrást használnak. 2012-re elkészül a munkájuk kiértékelése.

A jövő: új szakképzési központok felállítása a mikro- és kisvállalatok igényeinek kiszolgálására. Még nincsen döntés, hogy hány szervezet jöjjön létre (8-14 között lehet a számuk). Most folyik a vita arról, hogyan kerüljön a rendszerbe a személyre szabott tanácsadás. Szintén tervben van egy táv-pályatanácsadó központ megnyitása az angol LearnDirect mintájára. A 22 felnőtt pályatanácsadó központ 2010-ben bezár.

2009. I. negyedévben 14 703 céggel találkoztak a 22 központ dolgozói. A szolgáltatás csak mikro- és kisvállalatoknál dolgozóakra terjed ki, ebből 6700 cég kérte a támogatásukat, a többit egyszerűen megkeresték, felhívták. 38 ezer embert érintett a program ebben az időszakban.

Első nap – délután Cirus – a dán EuroGuidance

Bente Olsen, a Cirus igazgatója mutatta be a szervezetet, ahol 2008 júniusa óta dolgozik. 2007-ben az oktatásügy alól a LLP-programok átkerültek az 1993 óta létező dán tudományügyi minisztérium alá. A Cirus három divízióból áll, 2000-ben alakult, s 2010.

január 1-jétől átnevezik Dán Oktatásügyi Ügynökséggé. A három terület közül az, amelynek Olsen asszony a vezetője, 21 fős személyzettel dolgozik, s a feladatuk a szakképesítések elismertetése, EG és EUROPASS feladatok ellátása. A teljes ügynökség 80 főből áll. A másik szervezeti egység a közoktatással foglalkozik, s feladata a dán közoktatás nemzetköziesítése (dán diákok külföldre küldése és diákok fogadása). A harmadik divízió a marketingért felel, a dán oktatási rendszert reklámozza külföldön. Az LLP és a NORDIC programok technikai adminisztrációja is ide tartozik. A gazdasági minisztérium 3 éves zöldkártyát ad ki a magasan képzetteknek, ennek feltétele, hogy szakképesítésüket elfogadják. Az EG egy főből áll Dániában, és egy hallgató segít heti 10 órában. Birtha Theut asszony az EG égisze alatt 2009-ben egymaga összegyűjtötte a LLP alatt működő felnőtt pályatanácsadó programok egy részét. Koppenhágában 25 pályainformációs tanácsadó van, köztük az EURODESK is. Theut asszony elmondása szerint az EUROPASS, az EG, az ED valamint az LLP más elemei között jó a munkamegoszlás.

2. Második nap – délelőtt KVUC <http://www.kvuc.dk/> - Felnőttképző Központ / Felnőtt pályatanácsadás

A koppenhágai felnőttképző központ a 22 dán felnőtt tanácsadó központ egyikét működteti. Az intézmény igazgatója Anna Jelsoe asszony röviden bemutatta az intézmény feladatait. Az ifjúsági szakképzés el van különítve a felnőttképzőktől. Az intézmény második esély iskolaként működik, s az egyik legnagyobb Dániában. 29 ilyen intézmény van az országban, régiós felosztás alapján működnek. A felosztást az oktatási tárca ejti meg. E centrum Koppenhága városával foglalkozik, a 600 ezer lakosból 20% migráns háttérrel rendelkezik. Főként közép-afrikaiak, libanoniak, mediterrán országokból érkezők. A városban sok a fiatal. Az intézmény 25 év alattiakkal foglalkozik pálya-tanácsadási szempontból. A két problémás csoport a tanácsadás szempontjából:

- migránsok,
- fiatalok (U25) és e két célcsoport kombinációja.

Ennek fényében az egyik alapfeladat a dán nyelv elsajátítása. A tanulók kétharmada nem született dán. A dán oktatási rendszerben a közoktatás utolsó két éve, a 9. és 10. osztály a közoktatás ifjúsági rendszerével párhuzamosan működik, a 29 központban főként 18-25 év közötti fiatalok járnak. 18 év alatt a közoktatásba kell visszavinni a gyereket. Minden tanulónak van személyes pályatanácsadója. Amint valaki lemorzsolódik az iskolából, személyes tanácsadót rendelnek a fiatal mellé.

A koppenhágai intézmény főként a vizsgákra készít fel, a közművelődési általános feladatai elhanyagolhatóak. Összesen 7000-en tanulnak itt. 2000 tanulóra jut összesen 10 tanácsadó, de nem minden tanulónak szükséges támogatás. A tanulók egy része fiatalokból származik, de az iskolában jól viselkednek, kérdés – legyenek-e a tanácsadás alanyai vagy ne. A fiatalok benntartása érdekében számos támogató oktatási szolgáltatás van, pl. délutáni olvasásórák, házi feladatban nyújtott segítség, diszlexiások segítése – mindez minimális díjakért, a többit a dán állam teszi hozzá.

Az iskola együttműködve a fővárosi tanáccsal cégeknek is nyújt képzéseket, akik alacsonyán képzett munkaerőt alkalmaznak (pl. útkarbantartók, parkolóőrök). A munkavállalók jelentős része rosszul beszél dánul, mert első vagy második generációs bevándorló. Az állam fizeti a tandíjukat, pl. az alapfokú angol nyelvtanfolyamot is. Szintén jellemző a szociális ellátásban és egészségügyben a migránsok alkalmazása. 14 hónap alatt lehet alapfokú ápolói végzettséget szerezni.

A délelőtt második részében az intézmény egyik tanácsadójával beszéltünk, aki eredetileg angol szakos tanár. Az ifjúsági pályatanácsadó központok és az intézmény saját tanácsadói egy hete találkoztak egymással először, az intézmények közötti professzionális munkával itt nem találkozni. Bár az intézmény hallgatói közül csak a 25 év alattiaknak van kirendelt tanácsadója. Az ifjúsági tanácsadó feladata az átmenetek támogatása, az intézményben dolgozók feladata az adott képzési fok sikeres elvégzése és a lemorzsolódás megakadályozása.

Minden év márciusában az intézmény nyílt napot tart a jelentkezőknek. Az intézményben dolgozó pályatanácsadók fél állásban tanácsadók 50%-ban tanítanak is. Az iskolai tanácsadónak még a régi szakképzés szerinti 3 éves, esti tanácsadó diplomája van. A tanácsadóhoz jutó tanulók többsége három tárgyban kap felzárkóztató képzéseket: 1.) matematika, 2.) dán nyelv, mint második nyelv és 3.) angol. A tanácsadók valójában képzésválasztási tanácsadást folytatnak az iskolában, nem pályaaorientációs munkát. A fiatalok egyénileg vagy csoportosan jönnek és jellemzően 2 órás bemutató órákat kapnak az egyes tárgyakból. Ez alapján tudnak választani közülük. A képzési, tárgyválasztási támogatás lényege a dán nyelv elsajátításának támogatása. Az itt végzett munka a magyar szakzsargonban messze van a pályaaorientációs, életpálya-építési kompetencia-fejlesztő munkától, inkább a tutorálást, mentorálást használjuk rá. A gazdasági válság hatására a beiskolázott felnőttek többsége meg is jelenik a képzéseken (az állam ösztöndíjat ad) mert nem találnak iskolázatlanoknak szóló munkaalkalmakat – ez 2008 előtt másként alakult, a beiskolázott 25-29 fős osztályokból átlag 20 fő jelent meg az évnnyitón. Az iskolai tanácsadó az év során max. egy alkalommal találkozik a fiatal felnőttekkel. Egyéni tanácsadás egyáltalán nincsen, csak csoportos találkozókra van erőforrás, személyzet. Novemberben-decemberben olyan elfoglaltak lesznek a tanácsadók, hogy az egyéni beszélgetéseket is felfüggesztik, és csak a csoportos toborzásra-beiskolázásokra koncentrálnak.

Meglátogattuk az intézmény ifjúsági műszaki képző intézményét, amit a TÉC (Teknisk Erhvervsskole Center) vezetője, Charlotte **GJERMANDSEN** mutatott be. Az intézmény 12 iskolából áll, 6 szakképző iskola, 2 idősgondozó iskola, 4 szakmai továbbképző tartozik hozzá – ez a legnagyobb Dániában. Az iskola a Koppenhága és környéki mikro- és kis cégek képzési igényeit szolgálja ki, 34 000 van belőlük a régióban. Az intézmény a 22 felnőtt tanácsadó központ egyike, 2009. december végéig működteti az oktatásügyi tárca projektjét, ezt követően a feladat továbbélését a szervezet oldja meg. A rendszerben kétféle tanácsadó van: 1.) kis cégeket megkereső LLL ügynök (aki eladja a LLL mint állami szolgáltatást a cégeknek és a 2.) tanuló felnőtteket támogató szakember. Az intézményt meglátogató iskolai szakember attól a szakképzőtől megy ki, akihez a cég szakmai profilja tartozik. Miközben „eladja” a LLL állami képzéseket, gyakorlati képző helyeket is talál a saját hallgatóinak. A tevékenység hálózati formában történik, ahol az egyes intézmények, részintézmények egymással összekötve és értékelve vannak, érdekeltek egymás támogatásában. (De ne feledjük el, hogy Dániában az egész felnőttképzés szinte kizárólagosan állami- önkormányzati fenntartású! A magánszektor szerepe jelentéktelen pl. kozmetikusképzésben van jelen.)

A munkahelyi mikro-, kis és középvállalatokra felépített LLL program célja kettős:

1. legyen képzettebb a kis cégek személyzete és így versenyképesebb – kevesebben vesztítsék el a munkahelyüket,
2. ismerjék meg egymást a kis cégek – hálózatosodás, amely a túlélést segíti elő

Ennek érdekében tanított területek:

- Kapcsolatépítés,
- IT ismeretek,

- Oktatási terv összeállítása az egyéni munkavállaló és a szervezet szintjén is,
- Alapvető piaci, PR, eladási technikák,
- Coaching a cégvezetőknek és a munkatársaknak is,
- Magasabb szintű marketing ismeretek

Ennek érdekében számos szemináriumot tart a hálózat. A nagy hálózat a tapasztalatok alapján több kisebb területre oszlott fel. *A koncepció lényege az egyablakos tanácsadás kialakítása, amely nem azt jelenti, hogy egy szervezet vagy egy szakember ért mindenhez, hanem azt, hogy a cég vagy munkavállaló egy LLL ügynökön keresztül jut a rendszerbe, és az belülről, a kliens főleges küldözgetése nélkül, intelligensen bevonja a megfelelő szakértelmet.* Ennek érdekében egy önálló portál működik, ahol az érdeklődő egyvalakivel tud kapcsolatba lépni, s ha nem ő a megfelelő szakértő, megkeresi 48 órán belül, az pedig jelentkezik az érdeklődőnél. A koppenhágai hálózat létrehozott egy saját weblapot, amelyen keresztül a tagok és azok szakemberei elérhetőek. Három belépési pont van: 1) egyéni érdeklődő (munkavállaló), 2) cég, 3) hálózati tag (22 intézmény). Az iskolákban nem végeznek pályatanácsadást, csak a lemorzsolódást csökkentik. A hálózaton belül sincsen pályatanácsadás, annak egyes elemeit használják a vállalatok igényei szerint.

UCC- Pályatanácsadó képző tanszék, Koppenhágai főiskola

Lene Poulsen (lp@ucc.dk) a 2007-ben alapított fővárosi pályatanácsadó központ tanácsadó szakképzéséről tartott előadást. A központ a 7. összevont intézményként jött létre Dániában, 1200 fős tanári karral és 8000 nappali és 4000 estis diákkal. A négy képzési terület:

- alapszakos képzés (BA) pedagógia, szociális munka, egészségügy, nyelv, textilipar, a pályatanácsadó nem BA képzés, csak 60 ECTS
- továbbképzés tanácsadók (oktatás és szakképzési pályatanácsadás) – nem önálló diploma!
- alkalmazott kutatások
- együttműködés az EU LLP és NORDIC programokban, fejlődő országokkal való együttműködés

A tanácsadói képzésbe csak min. 2 éves releváns szakmai háttérrel lehet bekapcsolódni (pl. tanári, szociális munkás gyakorlattal). Van továbbképzés és MA tanácsadásból, mindkettő munka mellett.

A felnőttek részére az ifjúsági szakképzéssel párhuzamosan egy teljes rendszer létezik egész az általános iskola 9-10 osztályaitól a doktoriig. 2003-ban a pályatanácsadás reformjával jött létre, a kétszintű középfokra és felsőfokra orientáló 45 db illetve 7 tanácsadó központ, 2004 előtt a rendszer sokkal töredezetebb volt. *A 2003-as reform óta legalább a 60 kredités továbbképzéssel és 2 év szakmai gyakorlattal kell rendelkezni vagy MA-t szerezni tanácsadásból - akinek nincsen ilyen, nem dolgozhat tanácsadóként 2010 júniusától. A rendszer fejlesztésének fő politikai indoka, hogy a dán kormány célja a 95%-os középfokú végzettségi szint elérése 2010-re, meghaladva ezzel az E+T 2010 céljait. Illetve, hogy a fiatalok legalább 50%-a kerüljön be a felsőoktatásba és végezze is el.* Dániában komoly vita folyik arról, hogy a tanácsadás tudja-e teljesíteni ezeket a célokat, mert ha nem, a politika elfordul tőle és pl. a mentorálást támogatja majd. A 2000-es évek elején életre hívott BA tanácsadó képzési munkacsoport munkáját végül az oktatási tárca eldobta, így a mai napig nincsen BA szintű tanácsadói képzés az országban, s a Bologna rendszer miatt nem is lesz. A

METROPOL egyetem viszont megvalósította ezt a képzést, és közigazgatási BA néven hirdeti, de semmi köze a pályatanácsadáshoz.

A 2003-as reform előtt csak tanárok voltak, akik részmunkaidőben foglalkoztak tanácsadással de alapvetően tanári identitással és tudással. A 2004-ben felállt 45 intézményben csak képzett tanácsadók lehetnek, és nem tanítanak, így járnak be az iskolákba. A 2003-as reform második fele a felnőttek tanácsadására végül elmaradt, és helyette lett a 22 tagból álló hálózat 2010 végéig. De ezek nem az ifjúsághoz hasonló centrumok, hanem felnőttképzők, és csak a foglalkoztatottakkal foglalkoznak. Jellemzően nem az egyént, hanem a cégeket célozzák meg. Az ÁFSZ sem tekinti elsőrendűnek a pályatanácsadást, így a felnőttek ellátása megoldatlan az országban.

2004-ig 30 ECTS volt csak (egy félév), 2007-től 60 ECTS azaz 2 szemeszteres. Dániában 5 intézmény képez egyéves diplomára tanácsadókat. A hallgatók jellemzően levelezősök, egy-egy modult végeznek el munka mellett, és így 3 év alatt szedik össze a 60 kreditet. (1 ECTS = 200-220 órányi ráfordítás). UCC 225 hallgató van évente és 6 szaktanár. Három kötelező modul:

- tanácsadás és a tanácsadó szakember 9 ECTS,
- egyéni tanácsadás 9 ECTS
- tanácsadás és társadalom 9 ECTS

2 választható modul

- karrierdöntések és döntéshozatal 9 ECTS vagy
- felnőtt tanácsadás 9 ECTS

Diplomadolgozat 15 ECTS

Ezen kívül még 10 választható kurzus van:

- Pálya-tanácsadási elméletek 9 ECTS
- Középiskolai tanácsadás
- Felsőoktatási tanácsadás
- Felnőtt tanácsadás
- A tanácsadás értékelése és minőségbiztosítása
- Az átmenet támogatása: a közoktatásból a felsőoktatásba
- Speciális igényű csoportoknak nyújtott tanácsadás
- Interkulturális tanácsadás
- Mentorálás
- Pályatanácsadás és vállalkozás, cégek és pályagondozás

Ez a képzés csak az oktatásügyre kötelező, a munkaügyben ma semmilyen szakképzés sincsen e területre. 2003 előtt a pályatanácsadókat az egyes szektorok szerint képezték csak. Nem volt egységes szemléletük még az oktatásügy egyes szintjein belül sem. Most együtt képzik az ifjúsági és a felsőoktatási tanácsadó centrumok személyzetét, amely segíti az egységes szakmai szemlélet és közösség kialakulását az oktatásügyön belül.

Mód van az előzetes tudás beszámítására is (APEL), amelyre nincsen országos rendszer: az intézmény dönt, de fellebbezni lehet ellene az oktatási hatóságnál. A jelentkező maga készít egy összefoglalást, amelyben leírhat nem dokumentált tapasztalatot, de ennek beszámítása gondot jelent. A 7 dán intézmény együttműködik az előzetes tanácsadói tudás beszámításának

módjairól és értékeiről. A beszámítás lehet: modul szintű, sőt teljes diploma szintű is. Az előzetes beszámítás fontos eleme, hogy ezt is támogassa tanácsadás!

Péntek délelőtt tettünk látogatást Peter Plantnél a Danmarks Pædagogiske Universitetsskole akiban. A dán szektorok közötti pályatanácsadás kérdéseiről és a munkahelyi pályatanácsadásról beszélt. A minisztériumok szintjén nem működik a kooperáció, de az egyes önkormányzatok szintjén van rá jó példa, 14 területi önkormányzat van. Ilyen példa volt az összes tanácsadó összegyűjtése önkormányzati szinten a börtöntől az iskoláig: 600 tanácsadó dolgozott együtt a régióban. *A 2003-as pálya-tanácsadási reform eltüntette ezeket az alulról érkező, helyi kezdeményezéseket, a helyükre egy felülről épülő rendszer került. 2002-ben az új kormányzati reform részeként a korábban működő szakmai LLG fórumot megszüntették. A munkaügyi központok régiós tanácsadó szolgáltatásai is szinte megszűntek.*

Az ÁFSZ-ben egy ideig duplikálva működött az önkormányzati szociális ellátás és a kirendeltség, most ezeket összevonták. A jelenlegi kormányzati cél az, hogy a fiatalokat egy héten belül bevonják munkába vagy képzésbe, így nincsen idő az orientációra. Az ifjúsági tanácsadó központokra a kormány próbálja ráerőltetni a kapuőri szerepet a szociális ellátások, munkanélküli segély folyósításában, de ez nem a pályatanácsadók szerepe és feladata lenne!

A munkaügyi szervezet szerint a pályatanácsadás nem az ő feladatuk. Az oktatásügyi tárca úgy gondolja, hogy csak ők az illetékesek, de a többi tárca ezt nem osztja. Az újjáalakított nemzeti pályaorientációs tanács nem rendelkezik érdemi döntési, koordinatív funkciókkal. A felnőttek tanácsadására van egy 2 éve felállított másik nemzeti tanács. 2003 előtt a munkaügyi és az oktatási tárca együtt finanszírozta a dán orientációs tanácsot, és csak egy volt - ennek a 60-as évekig visszamenő hagyományai voltak. Csak azért van nemzeti tanács, mert benne van a dán jogszabályokban.

A nemzeti szintű koordináció fő baja, hogy mindenki hatalomelvonásnak éli meg. Ezért jött csak létre 2007-ben a felnőtt pályatanácsadás reformja és önálló tanácsa. A 2004-es és 2008-as EU LLG határozatoknak nincsen valódi hatása a dán szakpolitikákra. A 2010-es felnőtt pálya-tanácsadási rendszer értékelése és leállítása várható, de nem tudni mit hoz a folytatás. A nemzeti dialógus fóruma nem termeti meg a nemzeti koordináció rendszerét. Az önkormányzatok szintjén ennek ellenére számos közös munka zajlik. Az önkormányzati ifjúsági pályatanácsadó - kevesebb, mint 100 önkormányzat van az országban - központok, amelyeket lényegében az önkormányzatok tartanak fenn. ***E centrumokkal az a helyi cél, hogy komplex ifjúsági szakpolitikát hozzanak létre***, ide értve az egészségügy, oktatásügy stb. kérdéseit. Az önkormányzati megközelítés is kettős, van aki ellenkezi a szektorokon átívelő ifjúságpolitika miatt, és van aki előre menekül. Országos szinten pl. a bevándorlásügyi minisztérium az oktatási tárccal párhuzamos, nem koordinált célokat fogalmaz meg. Az SZJA fizetése három részre oszlik: az állami adó mellett van régiós és önkormányzati adó is, ez ad mozgásteret az önkormányzatoknak. Az állami támogatás nagymértékben befolyásolja a mozgásteret, pl. a szociális területen 70%-os az állami támogatás, az oktatásügyben alig van jelen. A választások általában nem érintik az önkormányzati forrásokat.

Ez az intézmény MA képzést is ad pályatanácsadásból. Négy elemből áll a képzés és 4 szemeszteres levelező képzés keretében (60 ECTS) zajlik. A hallgatók többnyire felnőttek, az átlagéletkor 40 év. Jelenleg 120-140 fő jár a képzésre, a képzés célja a pálya-tanácsadási értékelődő/elemezővé válás. A tárgyak: 1.) a tanácsadás elmélete, 2) tanácsadási kompetenciák, kommunikáció, 3.) tanulási elméletek – szociálpedagógia. Évente 30 fő juthat be, és ez az egyetlen MA képzőhely az országban. 5 fő tanul PhD szinten a pályatanácsadás területén.

A második részben az elérő programról volt szó, a pálya-tanácsadási tevékenység reklámozásáról a munkahelyeken (workplace guidance). 2006-ban Helsinkiben a legjobb Leonardo program címet nyerte el a tevékenység, a program dán és angol együttműködésben valósult meg. Ezt nem lehet pályatanácsadásnak hívni, mert az átlagember nem érti, ez nem hívószó a számára. Olyan dolgokat kell ígérni, amelyet megért mindenki. A munkahelyi tanulást, a non-formális, informális tanulást kell hangsúlyozni, nem pedig a formális iskolai tanulást. Alkalmazzák a kortárs segítőt. A munka mögött ott áll az ÁFSZ és a szakszervezetek is.

A munkahelyen belül lett egy pályatanácsadó sarok. Ott kell lenni az emberekkel a terepen és nem az irodában várni rájuk! A tapasztalatok szerint 5-6 alkalom kellett ahhoz, hogy egy munkavállaló leüljön az ebédidőben beszélgetni a tanácsadóval. A kiküldött tanácsadók gyakran a 22 felnőtt tanácsadó centrum konzorciumaiból kerültek ki. Az informálisnak tűnő találkozások mögött azért ott áll a szakmai protokoll és a szakmai célok megfogalmazása írásban is. A célcsoport nagy része nem megy be tanácsadó centrumokba. A döntő pont a tanácskérő döntési pontjának elérése, kiérlelése, amelyet már követhet karriertervítés. Amikor a tanácskérő már motiválttá válik, jöhetnek a konkrét tanácsadási témák: szakképzés, álláskeresés, munkaköri rotáció, munkahelyi konfliktuskezelés stb. A „LLL nagykövetei” program keretében önkéntesek dolgoznak és járnak ki a munkahelyekre. Izlandon 10 munkahelyi tanácsadó központot állítottak fel e program hatására.

2009. október 30.

Kapcsolódó linkek:

<http://en.ciriusonline.dk/>

<http://www.kvuc.dk/>

<http://www.ucc.dk/omucc/english/>

www.ug.dk

<http://www.dpu.dk/site.aspx?p=5290&init=pepl>